

osebni element od zapažanj, kakor ni končno brez važnosti njegov odnos do zapažanja in do kolektiva, ki ga hoče karakterizirati. Brez pretiravanja lahko rečemo, da so ugotovitve iz področja spekulacije vedno le teze, ki jih lahko potrdi ali ovzre še kontrola, izvedena s kolektivom.

Eksperiment s statistično obdelavo ima povsem drugo lice. Prvo, kar dela eksperiment objektivnejši od opazovanja, je eliminiranje osebnega vpliva po znanstveniku. Čim pa se pridruži eksperimentu še statistika, se prepriča preročno posploševanje. Ugotovitev je statistično dognana samo takrat, če se je pokazala kot večinska oblika v proučevanem kolektivu. To se pravi: najmanj 67 % eksperimentov mora pokazati isto lastnost, preden jo znanstvenik aplicira na kolektiv. Eksperiment s statistiko karakterizira torej vedno samo dejstva, ki označujejo lastnosti kolektiva.

Po zaslugi pokretašev je dobila sociologija slovenskega šolarja konkretne oblike. V naši oficijelni pedagogiki se je sociologija omejevala le na teorije o okolju ali miljeju. Vse te teorije pa le bolj naštevajo vrste raznih okolij, zelo malo ali nič konkretnega pa ne povedo o vzrokih in posledicah, ki jih rode v vzgojnem svetu. Po proučevanju pokretašev pa stoje pred slovenskim učiteljem drobni zvezki »Prosvete« s konkretnimi razmerami slovenske socialne sredine. Vsakdo mora priznati, da dobiva iz tega gradiva bogata spoznanja o tem, v kakšnih razmerah živi slovenska šolska mladina. Na osnovi socioloških podatkov se odpirajo slovenskemu učitelju tudi pogledi pri njegovem praktičnem delu:

1. Po socialnih razmerah šolske mladine se odkriva učitelju pogled na splošno družbeno stanje sodobnosti. Le malo zdravega razmišljanja more osvetliti vsakomur navidezno tako komplicirana dogajanja.

2. Vzoredno s socialnimi razmerami mora pri slovenskem učitelju zrasti stavba nove, slovenskim socialnim razmeram odmerjene šole.

3. Z novimi pogledi stopa učitelj pred svoje učence, ki mu ne morejo biti samo talentirani in neumni, marljivi in leni, čisti in umazani... marveč ve, od kod in zakaj je tako.

4. Končno pa menda vendar dozoreva prava misel o novodobnem šolskem delu (principi: življenjskosti, dela, celosti...), ki ne more biti samo sklop metodičnih in didaktičnih načel, ampak mora temeljiti na globljem vsebinskem smislu.

Pokretovo delo o socialnih razmerah temelji na ekonomiji. Ta je bila doslej skrita v teorijah o okolju ter ni nikoli v najmanjši vlogi nastopila v slovenski pedagogiki. Pri pokretovem delu pa je kot pomočnica sociologije odigrala zelo važno vlogo. Z vsa jasnostjo je pokazala, da se na narodni kolektiv ne more gledati z nekim enotnim merilom, marveč je treba upoštevati socialne razrede, ki so se razvili v narodnem kolektivu iz liberalnogospodarskega produkcijskega sistema. V sociološki zgradbi pa so posamezni socialni razredi tudi podrobno karakterizirani, končno pa po statistični metodi povezani v povprečno stanje celotnega slovenskega naroda.

Pri razvrstitvi sociološkega gradiva je opravila levji delež vitalna statistika. Na tem mestu o njej ne bom razglabljal, ker je njeno važnost v pokretovi rubriki podčrtaval že tov. Debevec. Poudariti bi hotel le neko važnost, ki je ne smemo prezreti. Pokretaši so bil med prvimi Slovenci, ki so metodo vitalne statistike uvedli in tudi razložili (»Prosvete«

o telesnem razvoju slovenskega otroka). Pri razlagi te metode so opravili hvaležno delo na polju slovenske statistične terminologije. Pri delu so čestito pogrešali pedagoško terminologijo, ki je pri nas zelo zamarnjena in podvržena samovoljnosti pedagoških delavcev. Prav v zadnjem času opažamo vnašanje novih terminov, ki pedagoškega dela ne lajšajo, marveč otežkočajo, ker z novimi termini ne determinirajo tudi stvarno nekaj novega, ampak samo lepjo nove napise starih dejstvom.

Vrhunec dela iz prve etape proučevanja slovenskega šolarja pomenja analiza telesnega razvoja slovenskega otroka in postavitve začasne norme za težo in višino.

S tem delom je bila zamašena vrzel, ki zevala pri redkih narodih, slovenski narod pa je stopil med tiste kulturne narode, ki čutijo, da je treba bodočnosti naroda zagotoviti z znanstvenim zasledovanjem rasti njegove osvežujoče sile, t. j. mladine. S tem delom pa se pri nas ponaša učiteljski stan, ki

je opravil sicer delo, ki se tiče tudi njega, vsekakor pa to ni bila samo in izključno njegova naloga.

Opravljeno delo ima še veliko pozitivno stran, ki gre v prilog slovenskemu učiteljstvu kot stanu. V dobi, ki pomenja notranje vrenje in presnavljanje družbe, ko omahujejo ljudje na vseh koncih in krajih ter se predajajo nevidni usodi in pesimizmu, se je znašlo učiteljstvo, zapostavljeno od gornjih družbenih plasti, ki mu hočejo naprtiti z umazano demagogijo krivdo za težek položaj malega človeka. Šlo je tiho preko lažnih očitaj, ki jih bo razkrinal čas, k resnemu delu, na čigar osnovi se bo morala nekoč graditi slovenskemu šolarju boljša bodočnost. Učiteljstvo se je iztrgalo nepotrebnemu pesimizmu in obsodilo statiko. Iz sodobnega družbenega dogajanja zajema kriterij za boljšo ureditev bodočnosti. In kar je glavno: z anketiranjem, s predelavo in z interpretacijo ugotovljenih dejstev se dviga izobrazbena in kulturna raven slovenskega učiteljstva.

Vladko Majhen

Iz listov

— I Draginja v luči indeksov cen, je naslov članka v »Jutru« z dne 12. jan. 1941, ki je v njem priobčen tudi sledeči indeks:

Gibanje indeksa cen v trgovini na debelo in na drobno ter indeksa življenjskih stroškov je bilo od izbruha vojne naslednje:

	Indeks cen v trgovini na debelo (1926=100)	na drobno (1930=100)	Indeks življenjskih stroškov (1937=100)
1939:			
avgust	76,8	89,3	107,7
september	76,6	90,0	—
oktober	80,1	91,8	—
november	86,8	98,7	—
december	90,9	100,8	114,8
1940:			
januar	93,3	104,2	—
februar	94,9	106,0	—
marec	98,5	108,2	121,9
april	102,4	110,9	—
maj	102,8	113,1	—
junij	105,8	115,0	133,5
julij	108,3	115,1	—
avgust	121,2	120,4	—
september	129,4	127,2	135,0
oktober	132,1	132,4	140,4
november	136,6	138,8	147,5
december	143,9	147,0	150,0

povečanje od dec. 1939 + 58,3 % + 45,6 % + 30,6 %
povečanje od avg. 1939 + 87,1 % + 64,7 % + 39,2 %

Ponovno je v decembru zabeleženo občutno povečanje indeksa cen rastlinskih proizvodov in sicer za 7,8 na 195,6 točke nasproti 90,7 točke pred enim letom in 75,7 točke v avgustu 1939 pred izbruhom vojne. Od avgusta 1939 do konca lanskega leta se je torej indeks rastlinskih proizvodov povečal za 159 %.

— I V enem letu se je obutev podražila za 120 %. Strokovnjaki zagrebške Delavske zbornice so izračunali, da so se življenjske potrebe v zadnjem letu silno podražile. Hrana se je podražila za 79,30 %, obleka in obutev pa celo za 120,85 %. Edino stanovanja in razsvetljava so se podražili za okrog 10 %. (»Slov. narod« 13. jan. 1941.)

hranil bom milo in britev in kravate. Tudi se ne vidi tako natanko, če je srajca oguljena in preprana. Zaradi nogavic in drobnarije pa res ni bilo mogoče drugače — spet sem zadržal pas za eno luknjo. Ne vem, nobene luknje ne morem napraviti v njem. Preveč jih je že.

Potem so tukaj otroci in za te je ravno težje precej omajano. Nič ne rečem, moji niso še toliko zrasli, da bi morali kam v šole, pa je vendar nekaj sitnosti. Rastejo s cenami vred in zastran primanjkljaja mi gre. Da bi poskusil s posojilom, tega nikar. O dolgovi nimam dobrega mnenja. In kadar nisem vedel, kaj je treba, sem stisnil zobe in zadržal eno luknjo.

Seveda, bili smo vsi zdravi, to se pravi, po proračunski možnosti. To srečo imamo še, da uravnavamo bolezen po proračunski možnosti. Namreč bi moral že davno popraviti zobe, oba bi jih moral, jaz in žena, pa jih nisva, ne zaradi malomarnosti, o za vse dobro veva, tudi v časnikih sva že neštetokrat brala, kako je s temi zobmi in predavanja sva poslušala in neštetokrat sva ugotovila, da je vse neobhodna potreba, pa je z najinimi zobmi kot z ljubljansko bolnico v državnem proračunu — ne pridemo zlepa skupaj. In je prav tako z mojimi očmi, zdj se mi, da sem kratkoviden, pa ne morem do naočnikov. In je še sreča, da si nisem nikoli noge zlomil in da me ni doletelo kaj drugega. Tudi za to bi moral zadržati pas.

Moj pas nima nobene luknje več. Ne vem, kaj bo še prišlo. Lahko se zgodi marsikaj, na primer premetitev — no, to je, kar se tiče pasu, kakor potres. Greš, ne veš, kam, ne veš, s čim. Miklavž in božič sta letos odpadla, ta dva nista nič krija pri pasu, pa bodo prišle še kake druge stvari, ljudje se zmeraj domislijo česa posebnega, mogoče bodo poplave ali kaj drugega. Kako bo zaradi pasu, še ne vem gotovo. Na vsak način si bom moral pomagati. Najbrže bom vzel navadno vrčico.

Ali pa bom brez pasu.

Zadnje bi bilo še najbolje.

— I Na radeški šoli potrebujemo moške učne moči. Z odhodom g. Bratoka in upravitelja g. J. Božiča je ostala radeška šola brez moških učnih moči. Ostale so same učiteljice, ki imajo zlasti težave z učenjem obrtne šole. Sedaj smo dobili zopet novo učiteljsko, ki je bila premeščena iz Tuhinja. Tako imamo sedaj na radeški šoli kar 8 učiteljic, pa nobene učitelja. Mislimo, da bi prosvetna oblast morala gledati pri razdeljevanju učiteljskih mest tudi na to, da bodo na šolah tudi moške učne moči. (»Večernik« 11. jan. 1941.)

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

— pev Obvestilo. Članstvu UPZ sporočamo, da bo prihodnji pevski tečaj 2., 3. in 4. februarja t. l. v Ljubljani. Zaradi nastopa v proslavo 15letnice obstoja UPZ meseca aprila je tečaj strogo obvezen za vse članstvo pevskega zbora. Na tečaju bo predaval novi dirigent Drago M. Šijanec o delu v mladinskem zboru. V teku prihodnjega tedna bo prejelo članstvo pevskega zbora okrožnico z vsemi važnejšimi sklepi o delu UPZ v tekočem poslovnem letu. — Tajnik.

Stanovska organizacija JUU

Dabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO SKOFJA LOKA bo zborovala v soboto, 18. januarja 1941, s pričetkom ob osmih v prostorih drž. ljudske šole v Skofji Loki. Dnevni red: Nagovor predsednika, poročilo o banovinski skupščini, situacijsko poročilo in dvoje predavanj. Tovarišica Pavčeva bo razpravljala o temi »Za ljudstvo v šoli in izven nje«, drugo predavanje bo o RK, zlasti iz ozirov na bolničarske tečaje. Polnoštevilno! — Odbor.

Poročila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO RADOVLJICA je zborovalo dne 14. decembra 1940 na Jesenicah ob navzočnosti 48 članov in članic.

Tovariš predsednik je otvoril zborovanje in pozdravil navzoče.

Pred prehodom na dnevni red se je spomnil smrti blagopokojnega dr. Antona Korošča, ki si je s svojimi nesmrtnimi deli stekel nemiljivih zaslug za narod in državo. Ob koncu govora je pozval navzoče, da počaste spomin velikega pokojnika z eno minutnim molkom.

Soglasno je bil sprejet predlog, da zbrano članstvo pošlje sozlačno brzojavko predsedstvu ministrskega sveta v Beogradu.

Odpadle so vse ostale točke dnevnega reda izvezmiti predavanju.

Predavatelj tov. Kunst Vili je v nad enournem predavanju seznanil navzoče o pouku elektrike v sodobni šoli. Svoje navdave zanimivo predavanje je podkrepil s poskusi na električnih aparatih, ki jih je v ta namen prinesel s seboj. S predavanjem je dokazal, da je strokovnjak na polju elektrike kakor tudi vzgojitelj, ki zna vzbujati v učencih zanimanje tudi za predmet, ki je bil v stari šoli manj zanimiv. Dokazal je navzočim tovarišem, da nima pravilni pouk o elektriki samo praktičen pomen, temveč tudi vzgojen z vzbujanjem otrokovega veselja in volje do dela, z navajanjem na štednjo in drugo. Opozoril je na svoje načrte za šolo in dom, ki imajo še poseben pomen za učiteljstvo in učence, ker se dajo z majhnimi stroški urediti. Svoje predavanje je na žalost moral skriti. — Tovariši so z največjim zanimanjem sledili predavateljevemu izvajanjem, ter je žel tovariš predavatelj ob sklepu obilo priznanja in zahvalo predsednika.

Opazilo se je, da si članstvo želi takih predavanj, ki imajo zanj praktičen pomen in, da je naveličano večnega teoretiziranja, zato je tovariš predsednik naprosil tovariša predavatelja, da na prihodnjem zborovanju predava o risanju v sodobni šoli in tudi v razredu praktično pokaže sodobni pouk risanja. Članstvo poziva, naj se zborovanje pridno udeležuje.

Končno se je sklenilo naj bo prihodnje zborovanje začetkom meseca februarja — na kar je tovariš predsednik zaključil zborovanje. —

Bulovec Alojzij, preds. Rutar Ludvik, taj.

— pev Občni zbor UPZ. Dne 6. januarja t. l. se je vršil v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani občni zbor UPZ, na katerem so bili med drugimi sprejeti tudi sledeči važnejši sklepi: 1. UPZ proslavi 15letnico svojega obstoja s koncertoma slovenske glasbe v Ljubljani in Mariboru. 2. Za članstvo UPZ se uvede obvezen domač studij skladb. 3. Članstvo UPZ se je zaradi polovičnega odtegljaja dinarskega prispevka prostovoljno odreklo do nadaljnjega enemu delu svojih potnih stroškov. 4. Na šolah, kjer službujejo člani UPZ, naj se ustanove mladinski pevski zbori. Na šolah, kjer pa že obstajajo, naj člani pevskega zbora pomagajo pevovodji pri njegovem delu. V to svrhu bo UPZ uvedel strokovna predavanja. Predavali bodo najvidnejši delavci na našem glasbenem polju. 5. Sreskim društvom bo UPZ razposlal posebno okrožnico o delu in stanju pevskega zbora po odtegljaju. 7. Agitacijo za UPZ po sreskih društvih prevzamejo posamezni člani pevskega zbora. 8. V upravni odbor so bili izvoljeni naslednji tovariši in tovarišice: predsednik Anton Faganeli, podpredsednica Mara Petrovič, tajnik Vinko Rupnik, gospodar in arhivar Gabe Lumbar; odborniki: Tone Ljubič, Zora Zdešar in Maks Zitnik; namestniki pa Vida Kneisel, Ludvik Andolšek in Ivan Dodič. 9. Nadzorni odbor: Adolf Kocuvan, Juro Toplak in Suštar Marija. 10. Artistični odbor: Radovan Gobec, Ferdo Skok, Tone Ljubič, Anton Faganeli in Rupnik Vinko.

— pev Zadnji pevski tečaj. Zadnji pevski tečaj se je vršil v dneih od 6. do 9. jan. 1941 v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani. Udeležba je bila zadovoljiva, mnogo članstva pa je opravilo svojo odsotnost z boleznijo. Novi dirigent Drago M. Šijanec je sestavil popolnoma nov koncertni program, ki ga je članstvo na tečaju že študiralo. Udeleženci so vzeli s seboj celoten koncertni program za domač študij, ostali ga bodo prejeli v teku prihodnjega tedna. Tečaja v februarju in marcu sta pripravili za jubilejni nastop v aprilu. — Tajnik.

Šolski radio

— Torek, 21. januarja 1941, ob 14.15. uri. Kramljanje z mladino; g. Miroslav Zor.

— Petek, 24. januarja 1941, ob 11. uri. Z gluhozornimi po Sloveniji; strokovni učitelj g. Vinko Rupnik. Sodeluje g. Ciril Sitar, bivši gojenec ljubljanske gluhozornice, sedaj tiskarnar v Ljubljani.

— V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 19. januarja 1941, ob 17. uri predaval g. inž. C. Jeglič: Več dobre zelenjave!

v stiski, letos je zgradil novo vilo, koliko je imel z njo skrbi in težav — zdaj bi ga res ne smeli nadlegovati še s kulturo.

In sva se zmenila z ženo, letos naj kar ostane pri starem, nič ne bomo spremenili, naj pač malo zadržim pas.

In sem prvič zadržim pas zaradi kulture. Potem so prišli čevlji.

S čevlji je tudi križ. »Bos ne moreš v šolo, kaj bodo ljudje rekli« je skrbelo ženo.

Zastran ljudi mi ni dosti, ljudje mi ne bodo nič rekli, to vem. Saj vendar zmeraj učim v šoli, da je zdravo, če hodi človek bos. Večina mojih kmetov poleti tudi hodi. Čemu bi torej ne hodil še jaz? Ampak pride zima in zaradi čevljev ne morem ostati doma, za take stvari se zaenkrat ne dobi dopusta. Štel sem in računam, to je bilo več dni in mi je delalo več preglavice kot enačbe s tremi neznanikami in žena me je priganjala. Ženske imajo sploh slabo lastnost, da jih skrbijo čevlji. Sprevidel sem, da ne gre drugače.

»Bom pa še malo zadržim pas,« sem rekel. In sem ga zaradi čevljev tudi pošteno zadržim.

Potem je prišla obleka. Za suktnjo nič ne rečem, od poroke jo imam in vsako leto se tolažim, da bo eno zimo še vzdržala. In vzdržala je že precej zim, nemara jo bom še enemu izmed sinov dal za doto. Hitro rastejo, cene pa še hitreje, mislim, da se ne bodo mogli dohajati. Plače so namreč obstale, so še edina stvar na tem božjem svetu, ki notira po stari predvojni ceni. Seveda, za gledališče ali za promenado taka suktnja ni. No, gledališče imamo pri nas v kuhinji in promenada je precej velika, greš po hosti in dolgo vrsto ur ne srečaš nikogar. Na kmetih smo vsi enaki. Razen Pimožarja. Ta ima seveda usnjat suktnjič in s kožuho vno je podložen, kakor se za zimske čase spodobi. Suktnja bi torej potrpela. Tudi z obleko sva se še nekako pogodila, nekoliko manj jo bom tiral in bo še vztrajala, vsaj, dokler ne pade London in bomo spet lahko dobivali angleško sukno. Pa so še srajce in druga drobnarija, pogledaš okoli sebe in je ni več. Zastran kravate sem itak že sklenil, da bom pustil brado rasti, pri-

— JUU — SRESKO DRUŠTVO BREŽICE je zborovalo dne 14. decembra 1940 v ljudski šoli v Brežicah.

Navzočih je bilo 42 članov in članic.

Po uvodnih formalnostih sta podala tov. predsednik in tov. blagajnik poročilo o banovinski skupščini. Slednji je podrobneje orisal potek in delo v gospodarskem odseku, ki mu je tudi sam prisostvoval. Tov. predsednik je v svojem poročilu izjavil, da ni glasoval proti proračunu, ker se je iz poteka skupščine prepričal o nujnosti članarine vsaj v dosedanji višini. Ta njegov stopopek je oporekala tovarišica Zupančičeva čes, da postopanje delegatov ni bilo pravilno, ker sta bila na zadnjem občnem zboru poverjena z naročilom, da glasujeta za znižanje članarine. Na to njeno izjavo je odgovoril tov. predsednik,